

OGLINZI

ALAIN DARTEVELLE

Născut la Mons în 28 februarie 1951. Licențiat în Jurnalistică și Relații sociale, apoi în Științe politice și administrative. Începând din 1983, a publicat peste treizeci de nuvele, a scris articole de fond și de critică literară. Este preocupat de sociologie și de psihanaliză, teme predilecte cărora le caută o formă narativă originală ce vizează îmbinarea și integrarea unor genuri literare diferite: polar, fantastic, erotic, etc. După cinci romane publicate până în 1994, cea mai recentă operă a sa este „Le cycle de Vertor” care va cuprinde trei volume (două apărute deja), la Editura CASTERMAN

Poza mea se află pe coperta revistei *Placebo*, numele meu este titlul a numeroase spectacole, tot eu sunt imaginea centrală și pentru publicații ca „Viața adevărată”, „Cartea posibilităților”, „Căminul modern”... Cu toții se interesează de mine, până și exclusivista „Psihologia”! Oh, da... Îmi amintesc acele imagini și fraze care m-au consacrat erou imobil, aventurier al spațiilor închise și simbol al peisajelor citadine deopotrivă.

Mă revăd tânăr... Aveam chipul plin de infatuare în primele poze de după ceea ce mi se întâmplase, cu toate că nici atunci și nici acum nu am reușit să îmi revin. Atenția pe care publicul mi-o acordă, aerul de legendă cate m-a învăluit dintr-o dată, toate acestea parcă nu mi se întâmplă mie, ci altcuiva. Sunt un caz special, *o figură emblematică*, după cum afirmă „Psihologia”. O să înțelegeți asta mai

târziu...

Mă întreb dacă nu cumva am răspuns, prin această pioasă ofertă de nemaiauzit și nemaivăzut, curiozității exagerate a contemporanilor mei. De fapt, la început mi s-a părut ceva banal să-ți supraveghezi astfel propria viață intimă. Așa că am făcut schimb, nu știu cum, cu cel aflat de cealaltă parte a oglinzii, cu eu-cel-de-dincolo. Iar cursul acțiunilor noastre s-a rupt de logica imitației în oglindă. Apoi mass-media a făcut publică această neobișnuită ruptură.

* * *

La sfârșitul fiecărei mese de peste zi, am obiceiul de a emite un râgâit răsunător, unul ca de căpcăun, deși nu am nici cea mai mică intenție de a-i provoca, sau de a mă comporta vulgar. Și pe urmă, puțin îmi pasă dacă maniile mele, de bărbat singur, șochează sau seduc.

Oamenii mă pot auzi și vedea la televizor toată ziua. Eu nu mai văd și nu mai aud nimic din ceea ce mă poate deranja. Doar, câteodată, mă intrigă videocamera al cărei obiectiv, amplasat spre ciudatul fenomen pe care îl reprezintă, nu pierde nici un gest, nici o acțiune de-a mea, nu rămân ascuns nici o clipă ochiului aceluia indiscret... Și, când îmi dau seama de asta, mă așez pe fotoliu închizând între pleoape amintirile pe care le caut. Îmi analizez propriile senzații pentru a uita de bila de un negru lucitor, de ochiul de ciclop care mă spionează. Cu mâinile încrucișate pe piept, apreciez la justa valoare existența mea de pașă. Încerc senzația de plenitudine pe care o am întotdeauna după ce mănânc, când alimentele ingerate intră în serpentina stomacului. Într-adevăr, asta mă ține în viață și mă face să uit de faptul că am pierdut cheia sănătății mele mentale. Ascult murmurul ce vine din mine, murmurul vieții sau simfonia letală a lipsei de activitate, a încremenirii totale. Și timpul trece.

Uneori, dezordinea, anarhia materială din jurul meu

câștigă profunda-mi admirație. Nici măcar în timpul vreunei „eclipse”, așa cum numesc eu perioadele de somn de peste zi, nu sunt lăsat în pace. Năuc, văd lumina prin pleoape și sunt nevoit să deschid ochii mai repede decât aș fi vrut. Atunci mă izbește, în cap parcă, strălucirea neoanelor. Dar nimic nu se schimbă, bineînțeles. Ochiul unic, ochiul sumbru este acolo, „camera obscură”, întotdeauna acolo unde au pus-o, acolo unde eu-cel-de dincolo le-a îngăduit să o pună. Acesta este singurul lucru care rămâne în același loc, indiferent de dezordinea de care vă spuneam, dezordinea ce reclamă rolul meu de *homo domesticus*.

Mă ridic, lăsând liber fotoliul, și mă apuc de diverse chestiuni tipic menajere, dar toate astea în limitele marginilor oglinzii, o oglindă în al cărui univers sunt captiv. Mă mișc deci, în cadrul acesta îngust, și folosesc, fără reținere, tot ceea ce s-a reflectat sau se reflectă de dincolo. Continui rutina zilnică, fac lucruri absolut obișnuite, pe care le voi face și mâine, și poimâine, și repetându-le mi se pare că ocolesc însăși ideea de moarte, singura idee care mă neliniștește.

Apăs pedala cutiei de gunoi cromate, netezesc fața de masă, apoi mă apuc de treabă lucrând la bicicleta pe care vreau să o construiesc. După care, pun în frigider ce mi-a mai rămas de la prânz, gândindu-mă că voi consuma restul mai târziu.

Pe scurt, mă joc acționând, pe cât posibil, logic. Astfel, ocupându-mă de chestiuni lipsite de importanță, trec peste încă o după-amiază stresantă. Dar aș putea să și citesc, aș putea să mă odihnesc în fotoliul reglabil, aș putea să caut în tezaurul bibliotecii mele de stejar, sau... în loc să mă aventurez în vârtoarea evenimentelor din paginile unui roman, aș putea să aleg de undeva o nouă ilustrată și să o adaug la colecția mea. Însă depinde... cum să spun... întotdeauna se ajunge la fotoliul în care mă afund, și în care meditez la vidul care îmi caracterizează viața.

Și, până la urmă, înțeleg că nu are nici un rost să mă

torturez. După ce că mă aflu într-un mediu cunoscut, mai am și ocazia să analizez cazul acesta, propria-mi dedublare, să analizez și să reconstitui suita de împrejurări care m-a adus aici.

Asemeni atâtor săraci neputincioși, asemeni celor ce trăiesc în stradă, am profitat și eu de prima ocazie care îmi garanta farfuria mea cu mâncare. Asta am făcut... și iată-mă aici, nevoit să accept video-camera ca instrument al unei reclame mascate făcută societății comerciale DOMESTICA. Cum? Oamenii văd că mă simt bine pe scaunul acesta pe care îmi odihnesc plictiseala și furia, iar mâine vor vedea un scaun identic, din colecția *Ad vitam aeternam*, de vânzare în magazinele firmei al cărui patron este eu-cel-de-dincolo. „Ad vitam aeternam” scrie și în paginile dicționarului meu de autodidact.

Așadar, iată că am scos și un profit din straniul fenomen care a făcut posibilă traversarea prin oglindă.

* * *

Eu, care mă îndoiam de acest gen de fantezii, de existența însăși a universului din oglindă; eu, care consideram *nul* viitorul meu comercial! Într-adevăr, *mea culpa*, DOMESTICA este acum un consorțiu comercial foarte prosper. Imaginea mea este indisociabilă de produsele sale durabile, de mobilierul stilat, de diversele aranjamente interioare. Imaginea mea garantează parcă faptul că aceste produse vor traversa timpul unei întregi existențe de *homo domesticus*... S-ar spune că după mai bine de opt ani, cât a durat coșmarul unei vieți în oglindă, încă mai trezesc curiozitatea. Oamenii mai vin încă de departe ca să mă cerceteze, să mă observe după experiența mea neobișnuită. Petrec cu mine o oră sau o zi, o porțiune cât mai consistentă din umila existență a viețuirii în oglindă. Din păcate, nu le mai pot oferi decât descrieri ample a ceea ce a fost, dar și asta satisface, într-o oarecare măsură, dorințele lor complexe, excitația suspectă de care

dau dovadă. M-ar mânca din ochi, deși se întreabă dacă mai sunt lucid. Nu am devenit încă nebun în cei 8 ani, speraseră puțin să fie așa. Dacă vreau, pot să văd și semnul pe care și-l fac, cu coatele, pe ascuns. E timpul lor care se pierde, pe mine nu mă deranjează și nu mă interesează ce cred ei. Mă așez, mai sigur ca niciodată, în scaunul meu aflat în universul real, *casă, dulce casă*, și îmi reiau, indiferent, rolul de naufragiat modern, deși nu mai sunt în oglindă, nu mai sunt captiv.

Într-un târziu consider că ar fi mai bine să citesc, și mă pierd între articolele din Digest. Aflu totul despre ce se întâmplă în lume, deopotrivă despre tumultul planetar, frământările unei lumi care caută ceva, și despre micile nimicuri mondene. Fără să-mi pese de ceilalți, de cumpărătorii hipnotizați ai acestor reviste, privirea mea sare din pagină în pagină. Și minimalizez interesul pe care ei l-ar putea avea pentru, să zicem, o călătorie în jurul lumii. Asta pentru că nici pe mine nu mă interesează, având în față o revistă care nu mi-o prezintă, ci chiar mi-o explică, în întregul ei, pe această lume care mi se pare din ce în ce mai simplă.

Astfel, aparenta varietate a evenimentelor se poate condensa, apărând, ici și colo, diverse constante.

Ca și cum istoria umană s-ar repeta la infinit... și atunci, se poate pune în discuție performanța propriei mele experiențe. În aceeași ordine de idei, aș fi îndreptățit să presupun că cineva, undeva, cândva, a făcut același lucru, probabil cu rezultate mai bune. Îmi amintesc de un articol pe care l-am descoperit într-un număr vechi al revistei „Actualitatea”. Un scriitor celebru atunci, uitat mai târziu, explica dificultatea de a scrie despre ceva pe viu, adică în public. Deasupra articolului se află o poză care îl înfățișează pe scriitor lucrând la unul dintre romanele sale, aplecat deasupra mașinii de scris, în fața publicului. Îmi mai amintesc, și de o fotografie care m-a intrigat la vremea respectivă: Un bătrân așezat confortabil într-un fotoliu, aprinzându-și pipa cu un aer absent, adâncit în lectura

cele mai bune cărți din an. În planul alăturat, o oglindă, asemănătoare celei care îmi aparține, reflectă imaginea a trei femei care se dezbracă, își arcuiesc grațios trupurile elastice, și zâmbesc degajat, cu falsă inocență. Sunt femei ușoare, desigur, pentru că mai apoi le-am văzut în „Clișeu”, într-o reproducere fidelă a imaginii descrise, alături de recomandările unei note explicative, pe care nu o mai redau.

Acum, revenind la mine, îmi pun întrebarea: Cu ce sunt eu mai prejos decât acel scriitor și cu ce sunt acele femei mai prejos decât mine? Fără să scriu nimic cu adevărat important, ca și el, îmi vând farmecul, altfel discutabil, fără să las pe nimeni să ajungă cu adevărat la mine. Trăiesc în direct. Viața mea este un roman frumos învelit, sau un film pe care îl găsesc deja început. Un roman sau un film care tinde către abstract, și nimic mai mult. De aceea mă străduiesc să uit lumea, să o reduc la dimensiunile unei idei.

* * *

Mă gândesc că această experiență a mea ar putea să se prelungească, devenind eternă, dacă nu ar fi sarcasmul temerilor mele: Punctul de vedere al unui paranoic asupra ochiului negru al camerei video, alter-egoul televizorului, ecranul acela care a pătruns până și în toaletă (un televizor pentru toaletă!), mobilă pentru toaletă purtând semnătura DOMESTICA, un televizor care devine oglindă pentru mine-cel-captiv în „oglanda” aceasta nouă, imaginea se mărește dacă eu mă apropii, metamorfoza îmbătrânirii pe care o zăresc acolo, ridurile care se multiplică, aspectul fizic rămâne șters și, de bună seamă, lipsit de importanță, și așa mai departe... Evident, sunt multe angoasele la care sunt nevoit să fac față, și câteodată durerea mă pătrunde, devenind fizică.

Înainte de o nouă crampe de felul ăsta, în perioada de acalmie aparentă, prozaicul stării de neliniște este înlocuit

cu supărătorul sentiment al rușinii. O stare incipientă a nebuniei mă cuprinde și mă pierd printre motivele copilărești, frumos colorate pe faianța din baie. Îmi spun că este o nouă reușită a liniei IGIENIC, desene cu efect psihologic, ca să ne alunge pudoarea, ca să ne lase liberi, în special pe mine-cel-captiv, adică să îmi dea senzația de libertate, și, bineînțeles, când asta se întâmplă, nu mă mai controlez și oamenii pot vedea grimasele pe care le fac, îmi pot vedea spaimile și îmi pot descifra enervarea, ceea ce conferă un aer perfect natural rolului meu de bufon. Și plâng, lacrimile mele fac „pic” și „poc”, sudoarea stresului se adună și ea sub mânecile halatului, ochii mi se încețoșează, urlu și publicul aplaudă, mă privește în continuare prin sticla oglinzii, iar eu *vreau să MOR!* Imaginea mea se dezmembrează atunci transformându-se în produsele firmei mele, ca și cum aș fi descompus de o substanță chimică acidă, descompus brusc, miracol demn de toată mila, mizerabil spectacol; când oare se va trage cortina?

Dar, cum s-ar zice, mă reculeg, și vine noaptea, neoanele se sting, noaptea este atât de reconfortantă, mă relaxez, uit de condiția mea abjectă. Îmi refac sănătatea mentală pentru a începe, ca nou, o nouă zi. Oboseală? Poate ieri aș fi putut spune că sunt obosit, poate că am spus-o chiar alaltăieri sau răsalaltăieri, sau cândva, în trecut, nu contează când. Când trăiam, că să spun așa, în mulțime, mă murdăream mai repede, mă îmbolnăveam mai des, oboseam mai des... inhalam și simțeam aerul respirat de ceilalți... Dar azi, aici, am ajuns să cred că această captivitate a făcut din mine un fel de înger, o ființă simplă și pură.

Sau poate că nu captivitatea mă îndeamnă să mă văd așa, ci iubirea, sentimentul impalpabil și câteodată crucial despre care se povestește în opere lacrimogene de un profund și fals romantism, iubirea văzută nu așa cum ați fost tentat să credeți, ca o relație profund morală, ci ca o necesitate erotică pur senzuală.

În fiecare dimineată când neoeanele se aprind din nou, mă simt aidoma unui înger, dar un înger bărbat, așa ca un serafim strălucitor supradimensionat, ca un băiat curios, însă este o senzație ciudată, de parcă toate astea nu mi s-ar întâmpla mie. Mă uit la ochiul video-camerei, căutând un răspuns pe care nu îl găsesc, și îl văd pe eu-cel-de-dincolo pășind încet către fata frumoasă și suplă, cu părul de culoarea cireșelor coapte. Acum DOMESTICA se gândește la toate, iar fata este anonimă, disponibilă la orice oră. O poți numi cum vrei, poți fi tandru sau bădăran cu ea, este întotdeauna tânără, o cunosc bine și deloc, dar am avut-o într-un fel, eu-cel-de-dincolo a avut-o. Lui nici măcar nu îi pasă de privirea ei, de ceea ce simte ea cu adevărat. Peștișorii exotici dintr-un colț al camerei reale par să știe ce se va întâmpla, par să cunoască emoțiile mele, par să știe că ar vrea să mă întorc din oglindă, să îmi reiau locul în universul real...

Și nebunia mea reîncepe... Eu sunt în tine, oglinda mea cea mică, suntem tu și cu mine priviți de ochiul camerei, mă simt bine aici și mă simt bine și acolo, dedublat în mod straniu, eu-aici, simțindu-te aproape, și eu-acolo, în universul real și în ecranul televizorului, eu care fac dragoste cu o anonimă și eu care nu exist decât ca imagine, și nu mă pot convinge că nu sunt un voyeur, ca atâția alții, un tip care nu poate conștientiza perversiunea a ceea ce face, în a cărei privire ghicești uitarea propriei persoane, și simt că mor în tine, oglindă, mă privesc și observ cum dispar și de pe ecranul televizorului. Mă recompun în realitate și dedublarea încetează...

* * *

Acum, în extazul matinal care desparte noaptea de zi, când simt alături de mine pielea sensibilă a unei femei, îmi amintesc de toate momentele de coșmar pe care le-am trăit dincolo, limitat la cele două dimensiuni ale oglinzii. Amintirile mele sunt asemeni unor imagini din cele care

sunt pe copertile cărților răsfoite de voi, asemeni unui film de animație care începe la comanda voastră, o reproducere în mișcare, naivă, dar cu pretenție de *ab libitum*, făcută pentru edificarea maselor.

În fond, ce mă așteaptă pe mine și ce ne așteaptă pe toți, până la urmă? Adevărata moarte, care va face din mine o imagine, un reflex intangibil al sticlei oglinzii. Este imaginea omului model al societății moderne, a celui care este la îndemâna tuturor și în poziție de inferioritate față de toți, a celui înfrânt de propria reflexie.

Dar de-aici încolo, ei bine, viața continuă, mai precis viața mea, însă fără spectacolul care vă captiva.

***Traducerea:
Victor Toroș***